

Peaminister Kristen Michal
Justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta
Vabariigi Valitsus

Meie 03.12.2025

**Maakohtu kohtunike seisukoht kohtute seaduse ja
kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse
(kohtukorralduse muudatused)¹ kohta**

Käesolevale seisukohale nime alla pannud maakohtunikud **ei toeta kohtukorralduse muutmist** justiits- ja digiministeeriumi välja pakutud kujul järgmistel põhjustel.

1. Kohtunike sõltumatuse piiramine on tõenäoliselt PS § 146 ja § 147 lg-ga 4 vastuolus.

Kohtunikelt võetakse õigus ise spetsialiseerumise üle otsustada. Luuakse õigus viia kohtunikud nende tahte vastaselt üle teise osakonda või menetlusgruppi. Kohtunikul ei ole sisemist vabadust teha riigile ebamugavaid otsuseid, kui selle tagajärjeks võib olla selline sundspetsialiseerumine. Kohtunike seotus kohtumajaga on sellisena üksnes näilik. Samu võtteid kasutati Poolas².

2. Kohtusse pöördujale ei ole tagatud õigus, et asi lahendatakse lähimas kohtumajas.

Kui üks kohtunik peab pidama kohtuistungeid üle terve Eesti, väheneb paratamatult õigusemõistmise kättesaadavus maapiirkondades. Õigusemõistmine, ressursid ja inimesed hakkavad koonduma sinna, kus asub kohtu juhtkond. See toob kaasa lõppkokkuvõttes väiksemate kohtumajade sulgemise ja maapiirkondades õigusemõistmisele juurdepääsu halvenemise. Kohtumaja videopunkt ei saa asendada istungit.

3. Kohtute liitmisega kulud kasvavad ning juhtimine on ebaefektiivne.

Kohtute liitmiseks puudub praegu tarkvaraline ja tehniline alus. Muudatustega kulud kasvavad, mitte ei kahane. Arvestamata on digilahenduste kulu³ ning kohtunike töö- ja

¹ Kohtute seaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seadus (kohtukorralduse muudatused). EIS 25-1232/01. Internetis: <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/c600afb7-ebb8-474a-bf9e-2a119f0e639d>.

² Rahvusvahelisele Kohtunike Ühingule (IAJ) esitatud Poola Raport. Justice under pressure – repressions as a means of attempting to take control over the judiciary and the prosecution in Poland. Years 2015–2019. Internetis: <https://www.iaj-uim.org/iuw/documenti/report-on-the-repressions-on-the-judiciary-during-the-last-five-years-in-poland/?wpdmdl=152487&refresh=691a4975508d61763330421>.

³ Kohtukorralduse muudatuste eelnõu seletuskirja järgi on digilahendusteks vaja vähemalt 500 000 eurot, lk 88.

ajakulu üle Eesti sõitmise tõttu. Juhtimisanalüüsis leiti üheselt, et eelnõus pakutud juhtimismudel on demokraatliku riigi kohtusüsteemile olemuslikult sobimatu⁴, ei lahenda tervikprobleeme, vaid toob lisariske⁵.

4. Eelnõu ei aita asjade lahendamist kiirendada ega kohtute töökoormust vähendada, lahendamata on kohtukorralduse küsimused

Eestis on üks tõhusamaid kohtusüsteeme⁶, vaatamata sellele, et kohtusüsteem on poolteist korda üle koormatud, 13 kohtuniku kohta on täitmata ning koormus viib läbipõlemiseni⁷. Ülekoormatud süsteemi sees asjade ringi jagamine koormust ei vähenda. Eelnõu seab ohtu õigusemõistmise korrakohase toimimise. Eelnõu on poolik, ühtse kohtukorralduse sätted ja menetlusseadustike muudatused on puudu.

Teeme järgmised ettepanekud:

1. Jätkata kohtute haldusmodeli muudatustega (632 SE)⁸, tagades kohtutele piisav rahastus ja otsustusõigus eelarve kujundamiseks ning digilahendustesse investeerimiseks. Puudub põhjus menetleda koos kohtute haldusmodelit ja kohtute liitmist.
2. Kohtute töökoormust aitab vähendada ja kohtuasjade lahendamist oluliselt kiirendada kohtute infosüsteemi digilahenduste arendamine ja tehisaru kasutamise võimaldamine.⁹
3. Maakohtute võimalikku ebaühtlast koormust saab tasakaalustada kohtualluvuse erireeglitega, mis ei taanda maakohtu üldkogu pädevust olematuks ega riiva ulatuslikult kohtunike sõltumatust nagu eelnõus pakutud lahendused. Kohtunikel ei ole ebaühtlast töökoormust, seda tasakaalustab Kohtute Infosüsteemi algoritm automaatselt.
4. Viivitamatult tuleb muuta menetlusseadusi kohtumenetluste tõhustamiseks ja asjade kohtu menetlusest välja viimiseks. Seejärel saab analüüsida kõigi osapoolte koostöös, kas ja millist reformi kohtusüsteem tegelikult veel vajab.
5. Kuulutada välja kohtunikukonkursid 13 üle Eesti täitmata kohtunikukoha täitmiseks. Täitmata kohad on menetluste pikenemise ja kohtunike ülekoormuse põhjuseks.

Lugupidamisega

Harju Maakohus

---

⁴ Dr K. Taro, Prof T. Randma-Liiv, Prof. K. Sarapuu. TalTech 2025. Kohtuasutuste ühendamise ja juhtimise ümberkorraldamine, lk 25. Internetis: [KohtuASUTUSTE ühendamine ja juhtimise Ümberkorraldamine](#).

⁵ PhD K. Jaakson. V. Valkiainen. Kaalutlused professionaalsete organisatsioonide struktuuri kujundamisel, lk 20. Tartu Ülikool, 2025. Internetis: [Kaalutlused professionaalsete organisatsioonide struktuuri kujundamisel TÜ.pdf](#).

⁶ European Commission for the Efficiency of Justice, CEPEJ 2024. Internetis: [Evaluation of judicial systems - European Commission for the Efficiency of Justice \(CEPEJ\)](#)

⁷ ERR 12.02.2025. [Kohtunikud: üliinimlik koormus ohustab menetluste kvaliteeti | Eesti | ERR](#)

⁸ Kohtute seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (kohtute haldamise tõhustamine) 632 SE II. Teine lugemine katkestatud

⁹ Eesti Päevaleht 11.11.2025. [Indrek Leppik: tehisaruta kohtunik on nagu hobusega küdev põllumees. Tehisaru tuleb kohtutes kohe kasutusele võtta! - Eesti Päevaleht](#)